

Made in Germany

Wat zijn baardmannen?

Zoals er een bloeiperiode is geweest van slanke, waterdichte ongeglazuurde kannen - de zogeheten Jacoba-kannen - zo is er eveneens een bloeitijd geweest van kruiken met afbeeldingen van bebaarde gezichten. Het midden van de zestiende eeuw is het hoogtepunt van de baardmankruiken. In de zeventiende eeuw gaat de kwaliteit en creativiteit achteruit: van de mooie gezichtstekeningen blijven slechts schematische aanduidingen over.

Rijnland

Het centrum van de aardewerkproductie lag toentertijd in het Duitse Rijngebied tussen Keulen en Aken. Raeren was lange tijd zeer bekend, maar er kwam plotseling een einde aan de hoogontwikkelde aardewerkkunst in dit stadje. Als verklaring wordt de vernielzucht van de Spaanse troepen genoemd die het nabijgelegen Aken in 1638 belegerden. Later verschoof het accent van Keulen en Raeren naar Frechten en Westerwald. Verklaringen Waarom beeldden de pottenbakkers in de zestiende eeuw zo dikwijls bebaarde gezichten af op hun aardewerk? Er bestaan verschillende verklaringen voor. Ik noem enkele. In zijn boek 'Oud gebruiksaardewerk' (1948) verwijst J.G.N. Renaud naar een oud pottenbakkersrijmpje dat zegt dat God de eerste pottenbakker was, omdat God Adam immers uit leem had gevormd. Het is mogelijk dat de pottenbakkers van de gehele Rijnstreek God of de Heilige Drievuldigheid tot patroon hadden gekozen. Temeer doordat potten zijn Gevonden met een drietal gezichten als versiering. Een religieuze verklaring - uitbeelding van God of de heilige Drievuldigheid - ligt voor de hand.

F.H.W. Friederich noemt in het tijdschrift 'Westerheem' (april 1967) nog andere verklaringen. Hij zoekt het wat dichter bij huis. Voor de eerste verklaring laat ik hem zelf aan het woord: "Mannen met baarden en behaarde mannen schijnen altijd wel iets fascinerends te hebben voor de scheppende kunstenaar en zijn publiek. En waarom geen navolging daarvan op gebruiksaardewerk?" Friederich vindt het het meest waarschijnlijk dat één en ander met de veranderingen in de mode van doen heeft. Belangrijke mannen - of mannen die zich belangrijk waanden - droegen rond 1500 tot 1700 baarden. Vanaf die tijd kwamen gladgeschoren kinnen in de mode en het was afgelopen met de baardmankruiken...

Slot

De baardmannen in Duitsland vervaardigd, werden ver daarvandaan gebruikt. In Nederland zijn op verschillende plaatsen vondsten gedaan en in Zevenhoven zijn er eveneens een aantal opgegraven. Het is van belang dat deze fraaie en gevarieerde baardmannen bewaard blijven.

Leo van der Linde